

FÖRDJUPNING

Sämre matchningseffektivitet leder till högre arbetslöshet

Matchningseffektiviteten har varit lägre än normalt sedan 2008. Prognosen på jämviktsarbetslösheten bygger på att matchningseffektiviteten förbättras de kommande åren. En alternativ utveckling där matchningseffektiviteten blir lägre än i prognosen ger upphov till en högre arbetslöshet och lägre BNP-tillväxt under flera år.

Försämrad matchningseffektivitet kan till exempel bero på att företagets krav och de arbetssökandes egenskaper stämmer sämre överens, eller på försämrade sök- respektive rekryteringsprocesser (se diskussion i avsnitt 4.2). Det innebär att det blir mer tidskrävande och därmed mer kostsamt för företagen att rekrytera personal. I denna fördjupning analyseras effekterna av en försämrad matchningseffektivitet med hjälp av Konjunkturinstitutets allmänna jämviktsmodell KIMOD.¹³⁹ Alternativscenariot med sämre matchningseffektivitet jämförs med Konjunkturinstitutets prognos, i vilken matchningseffektiviteten förbättras framöver. I alternativscenariot leder en försämrad matchningseffektivitet jämfört med prognosen till att jämviktsarbetslösheten ökar till ca 7 procent 2013–2015 (se diagram 129).¹⁴⁰ Matchningseffektiviteten ändras så mycket att antal matchningar, givet antal arbetslösa och antal vakanser, minskar med ca 7 procent. Därefter återgår matchningseffektiviteten successivt till den ursprungliga nivån och jämviktsarbetslösheten faller tillbaka. Alternativscenariots lägre matchningseffektivitet kan betecknas som en negativ utbudschock som varar i flera år, men som inte leder till långvariga persistenseffekter.

Högre arbetslöshet till 2020

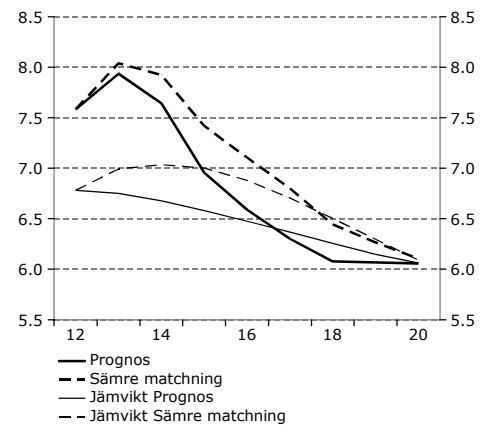
I samband med att det blir svårare och mer kostsamt för företagen att rekrytera personal blir även den faktiska arbetslösheten högre (se diagram 129). Trots en högre arbetslöshet stiger lönerna något snabbare 2013–2014 än i prognosen (se diagram 130). Det förklaras av att skillnaden mellan faktisk arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet är mindre inledningsvis, det vill säga re-

¹³⁹ För en beskrivning av KIMOD, se Bergvall, A. m.fl., "KIMOD 1.0 Documentation of NIER's dynamic general equilibrium model of the Swedish economy", Working paper no. 100, Konjunkturinstitutet, 2007.

¹⁴⁰ I KIMOD ingår Pissarides matchningsfunktion (Pissarides, C. A., *Equilibrium unemployment theory*, Basil Blackwell, 1990). I detta experiment minskas matchningseffektiviteten (A i ekvationen presenterad i fördjupningen "Skattning av matchningseffektiviteten på den svenska arbetsmarknaden" i detta kapitel) i matchningsfunktionen så att jämviktsarbetslösheten går upp.

Diagram 129 Arbetslöshet

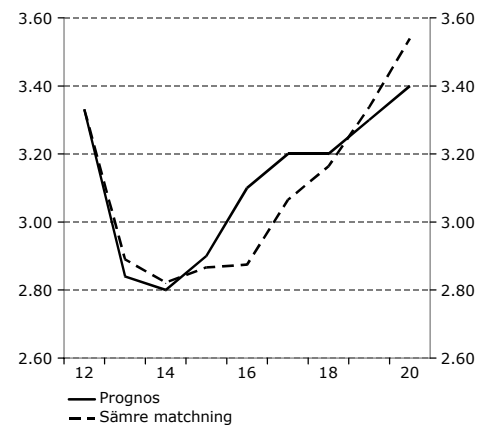
Procent av arbetskraften

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 130 Timlön i näringslivet

Procentuell förändring

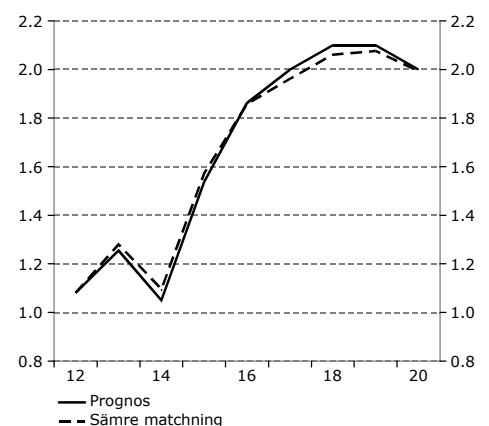

Anm. Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 131 Inflation

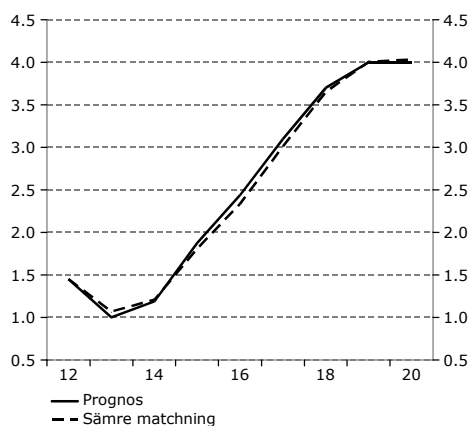
Procentuell förändring

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 132 Nominell reporänta

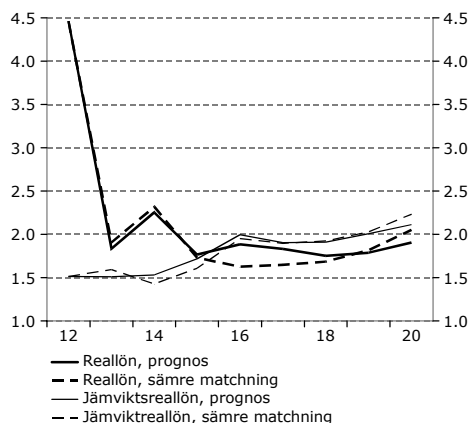
Procent

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 133 Reallöner i näringslivet

Procentuell förändring

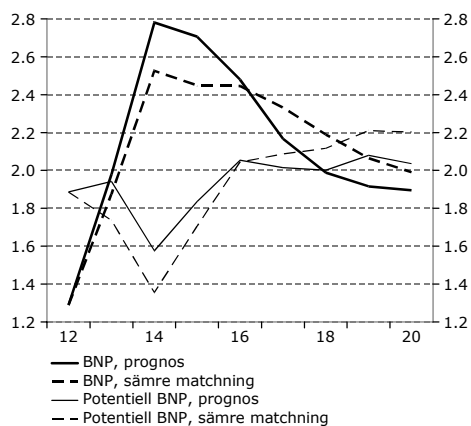

Anm. Reallöner definieras här som timlön enligt konjunkturlönestatistiken deflaterat med förädlingsvärdepriser.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 134 BNP

Procentuell förändring

Källa: Konjunkturinstitutet.

sursutnyttjandet på arbetsmarknaden är högre (se diagram 129). Företagen har därmed färre personer att välja bland när de ska rekrytera, vilket skapar ett tryck på lönerna att öka. Uppgången motverkas till viss del av de högre rekryteringskostnaderna. De högre ökningstakterna av lönerna medför en något högre inflation än i prognosen, samt marginellt högre nominal- och realräntor (se diagram 131 och diagram 132). Riksbanken antas här kunna förutse den temporära, men dock relativt långvariga, utbudsschocken. Hur Riksbanken bör agera vid en utbudsschock är dock inte givet. Om de högre priserna föranleder en åtstramande penningpolitik innebär det att prisuppgången motverkas men också att BNP utvecklas svagare och arbetslösheten stiger.

Efter 2014 utvecklas såväl nominella som reala löner svagare än i prognos (se diagram 130 och diagram 133). Det är en följd av att arbetsmarknaden, i och med den lägre matchningseffektiviteten, fungerar sämre. Företagens rekryteringskostnader blir högre än normalt, vilket lämnar ett mindre utrymme för löner till arbetstagarna. I takt med att matchningseffektiviteten, liksom utvecklingen av löner och vinster, normaliseras faller arbetslösheten tillbaka mot sin långsiktiga nivå.

Den högre arbetslösheten dämpar BNP-tillväxten

En högre jämviktsarbetslöshet innebär att resurserna i ekonomin är lägre vilket avspeglas i en lägre potentiell BNP (se diagram 134). BNP-gapet, det vill säga skillnaden mellan potentiell och faktisk BNP, förblir dock i stort sett oförändrat jämfört med prognos eftersom även faktisk BNP växer långsammare. BNP-tillväxten dämpas av att det blir svårare för företagen att hitta rätt personal. Samtidigt blir efterfrågan på företagens varor och tjänster svagare. Framför allt är det inhemsk efterfrågan som ökar långsammare, där konsumtionstillväxten hos hushållen bland annat dämpas av den högre risken för arbetslöshet. Tillväxten i de fasta bruttoinvesteringarna hålls också tillbaka av en försämrad lönsamhet i företagen.

Alternativscenariot visar att matchningseffektiviteten har större påverkan på arbetslöshet och produktion och mindre effekt på nominella variabler, bland annat eftersom Riksbanken motverkar de nominella effekterna. I genomsnitt är det 16 000 färre sysselsatta per år under perioden 2013–2020 än i prognosen. Det ackumulerade produktionsbortfallet jämfört med prognosen uppgår under samma period till drygt 100 miljarder kronor.